

Красневич А.Л., Жук Т.В.

Київський національний торговель-економічний університет

ОСОБЕННОСТИ ФИНАНСОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ ТОРГОВЛИ

Аннотация

В статье усовершенствовано понятие «проект развития» и раскрыты его отличительные особенности. Определена сущность и основные различия понятий «финансовое обеспечение» и «финансирование» деятельности предприятий. Проанализированы современные подходы и дополнена классификация проектов развития предприятий торговли. Определена сущность и место инновационных проектов развития в классификации проектов развития предприятий торговли. Раскрыты особенности финансового обеспечения инновационных проектов развития предприятий торговли.

Ключевые слова: проект, развитие, проект развития, инновация, финансовое обеспечение.

Krasnevich G.L., Zhuk T.V.

Kyiv National University of Trade and Economics

MAIN FEATURES OF FINANCIAL ENSURING OF INNOVATIVE PROJECTS OF THE DEVELOPMENT OF TRADE ENTERPRISES

Summary

The article improved the concept of «project of the development» and show its distinctive features. Defined the essence and fundamental differences between concepts of «financial ensuring» and «financing». Studied the basic modern approaches and completed the classification of projects of the development of trading enterprises. Essence and place of innovation projects in the classification of projects of the development of trading enterprises are offered. The features of the financial ensuring of the innovative projects of the development of trading enterprises are revealed.

Keywords: project, development, project of development, innovation, financial ensuring.

УДК 334.716:330.142.26

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ

Кучеренко О.В.

Одеський національний економічний університет

Досліджено тенденції основних показників діяльності підприємств харчової промисловості Одеського регіону. Встановлено зниження виробництва по основних видах харчових продуктів. Виявлено зниження виробництва на одну особу населення. Останні три роки галузь працює збитково. Виявлено збитковість операційної діяльності за основними видами продуктів харчування.

Ключові слова: індекси виробництва, обсяг і структура реалізації, фінансовий результат до оподаткування, чистий прибуток, рентабельність операційної діяльності.

Постановка проблеми. Харчова промисловість є стратегічною галуззю народного господарства України. Від її розвитку залежить продовольча безпека країни. У зв'язку з цим необхідність аналітичного дослідження результатів діяльності підприємств харчової промисловості та виявлення негативних тенденцій набуває першочергового значення, особливо в умовах економічної кризи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам розвитку харчової промисловості присвячена значна кількість наукових публікацій таких вчених, як Л.В. Дейнеко, А.О. Коваленко, О. Лівінський, В. Котляренко, Е.І. Шелудько, Л. Баранівська, О.М. Васильченко, С.В. Єрмаков, В. Макаренко, С.В. Пеструха, П.Т. Саблук та інших, що досліджують існуючі проблеми в розвитку харчової промисловості.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Кризовий стан економіки України

позначається на економіці регіонів та по різному впливає на їх розвиток. Тому, дослідження основних показників діяльності харчової промисловості Одеського регіону, виявлення тенденцій і особливостей його розвитку є необхідним для підвищення продовольчої безпеки країни.

Мета статті. Головною метою статті є аналітичне дослідження результатів діяльності підприємств харчової промисловості Одеського регіону та виявлення основних тенденцій їх розвитку.

Виклад основного матеріалу. Харчова промисловість є найбільш інвестиційно привабливою галуззю Одеської області завдяки сприятливим природно-кліматичним умовам, наявності сировинного та споживчого потенціалу. Порівнюючи тенденції харчової промисловості Одеського регіону з існуючими тенденціями по Україні, можемо зробити висновок, що по харчовій промисловості Одесько-

го регіону індекси виробництва випереджали загальноукраїнські у 2005, 2006, 2009 та 2010 роках. Тенденції індексів обсягів виробництва продуктів харчової промисловості Одеського регіону на протязі 2005-2013 роках свідчать про значне зниження виробництва в 2008 році, його зростання в 2009 та 2010 роках і знову зниження в 2011-2013 роках (рис. 1).

Рис. 1. Індекси обсягів виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів України та Одеського регіону у 2005-2013 роках, у % до попереднього року [1]

Зниження виробництва харчових продуктів чітко простежується за такими основними видами продукції як: овочі та фрукти консервовані, молоко рідке оброблене, хліб та хлібобулочні вироби, вино виноградне, напої безалкогольні.

Таблиця 1

Тенденції виробництва основних видів харчових продуктів підприємствами Одеського регіону у 2010-2013 роках*

Види харчових продуктів, напоїв	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік
Вироби ковбасні, тис. т	7,7	7,4	7,3	7,3
Готові продукти і консерви з риби, тис. т	8,5	9,5	8,7	8,1
Овочі, консервовані, тис. т	20,1	17,4	15,7	8,2
Фрукти, горіхи, гриби та інші, консервовані, тис. т	4,4	5,6	3,1	3,8
Олія соняшникова нерафінована та її фракції, тис. т	375,8	382,0	482,5	335,2
Молоко рідке оброблене, тис. т	16,7	11,9	5,6	4,1
Масло вершкове, тис. т	1,6	0,7	0,9	0,9
Сири жирні, тис. т	2,0	1,4	1,1	0,9
Йогурт та інші ферментовані, тис. т	4,1	4,3	4,4	3,9
Борошно, тис. т	109,5	113,4	96,0	111,3
Хліб та вироби хлібобулочні, нетривалого зберігання, тис. т	93,9	90,1	86,3	82,2
Вироби макаронні, тис. т	0,5	0,5	0,4	0,6
Печиво солодке і вафлі, тис. т	4,4	3,3	2,6	2,4
Вино виноградне, тис. дал.	12928,7	3719,8	2497,7	2256,8
Напої безалкогольні, тис. дал.	1739,9	985,1	804,3	703,6
Води, включаючи мінеральні й газовані, тис. дал.	451,0	516,3	505,4	394,7

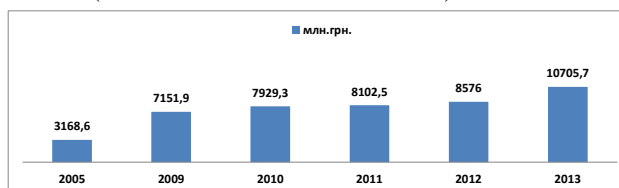
*Таблиця побудована за даними Головного управління статистики в Одеській області [1, с. 68-70]

Стрімке зростання відбувається тільки по виробництву олії соняшникової нерафінованої з 128,1 тис. т у 2005 році до 482,5 тис. т у 2012 році. Але у

2013 році спостерігається зниження виробництва до 335,2 тис. т. Також слід зазначити, що на виробництво трьох видів харчових продуктів (виробництво олії та тваринних жирів; перероблення та консервування овочів і фруктів; виробництво виноградних вин) припадає до 60% у структурі реалізованої продукції харчової промисловості Одеського регіону (табл. 1).

Таким чином, результати спостереження дозволяють зробити висновок про значне зниження виробництва по основних харчових товарах в Одеському регіоні на протязі 2005-2013 років.

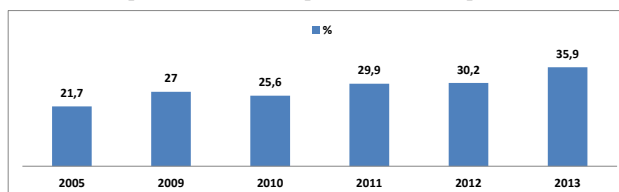
Незважаючи на падіння виробництва, слід відзначити, що Одеська область у 2013 році знаходилась на першому місці у виробництві хлібобулочних виробів та соняшникової нерафінованої олії. Друге місце регіон посів у виробництві свіжого та охолодженого м'яса великої рогатої худоби (після Херсонської області) та виробництві безалкогольних напоїв (після Миколаївської області).

Рис. 2. Динаміка реалізованої продукції харчової промисловості Одеського регіону у 2005-2013рр., млн. грн. [1]

Оцінюючи показники реалізованої продукції харчової промисловості у 2005-2013 роках, можна зробити висновок про те, що має місце тенденція їх стрімкого зростання. Зростання у 2013 році по відношенню до 2005 року становить 338% і сума реалізації дорівнює у 2013 році 10705,7 млн. грн. проти 3168,6 млн. грн. у 2005 році (рис. 2).

Оцінюючи питому вагу реалізованої продукції харчової промисловості, можна зробити висновок, що на неї припадає майже третина загального обсягу реалізованої продукції по Одеській області на протязі 2005-2012 років, а в 2013 році – 35,9% (рис. 3).

Рис. 3. Питома вага реалізованої продукції харчової промисловості у загальному обсязі реалізованої продукції Одеської області у 2005-2013 роках, у % [1]

Розглядаючи обсяг та структуру реалізованої продукції за видами, можна стверджувати, що найбільші обсяги та питома вага припадають на виробництво олії та тваринних жирів, перероблення та консервування фруктів і овочів, виробництво напоїв.

По виробництву олії та тваринних жирів обсяги реалізації мають тенденцію до збільшення і в 2013 році складають 4341,1 млн. грн. Обсяги реалізації по переробленню та консервуванню фруктів і овочів у 2013 році зростають до 1227,5 млн. грн. Сума реалізації по виробництву напоїв збільшилась у 2013 році до 2595,3 млн. грн. (табл. 2).

Незважаючи на стрімке зростання обсягів реалізації, фінансовий результат до оподаткування та чистий фінансовий результат на протязі 2010-2013 років – це збитки. Найбільші суми збитків до

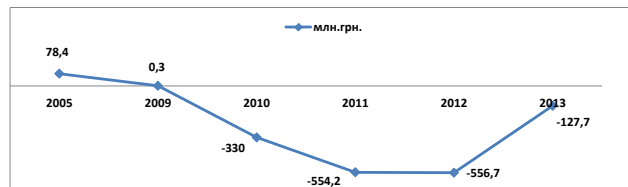
оподаткування та чистих збитків простежуються у 2011 та 2012 роках. За результатами діяльності у 2013 році суми збитків значно менші: збитки до оподаткування складають 127,7 млн. грн., а чисті збитки – 209,7 млн. грн. (рис. 4, рис. 5).

Таблиця 2

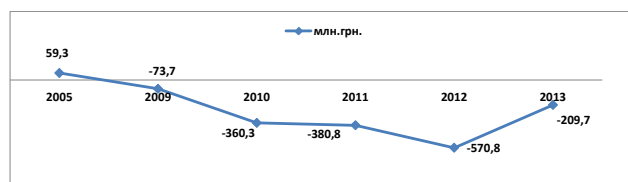
Динаміка обсягу реалізованої продукції за видами, млн. грн.*

Види харчових продуктів, напоїв	2011 рік	2012 рік	2013 рік
Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	8102,8	8576,0	10705,7
Виробництво харчових продуктів:	6002,9	6187,8	8110,4
виробництво м'яса та м'ясних продуктів	432,4	369,9	431,7
перероблення та консервування риби, ракоподібних і молюсків	323,7	350,3	372,7
перероблення та консервування фруктів і овочів	1111,4	1174,5	1227,5
виробництво олії та тваринних жирів	2555,5	2615,1	4341,1
виробництво молочних продуктів	224,7	193,9	236,1
виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, крохмалів та крохмальних продуктів	265,5	192,4	239,2
виробництво хліба, хлібобулочних і борошняних виробів	648,0	576,7	829,2
виробництво інших харчових продуктів	385,7	659,6	375,7
виробництво готових кормів для тварин	56,0	55,4	57,2
Виробництво напоїв	2099,9	2388,2	2595,3

*Таблиця побудована за даними Головного управління статистики в Одеській області [3, с. 11]

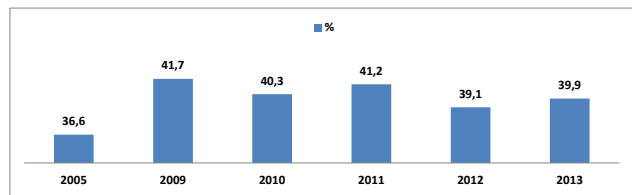

Рис. 4. Динаміка фінансового результату до оподаткування підприємств харчової промисловості Одеського регіону, млн. грн. [2, с. 21; 3, с. 22]

Рис. 5. Динаміка чистого фінансового результату підприємств харчової промисловості Одеського регіону, млн. грн. [2, с. 22; 3, с. 23]

Треба зазначити, що не всі підприємства працюють збитково, але частка збиткових підприємств на протязі 2005-2013 років збільшується з 36,6% у 2005 році до 41,7% у 2009 році. У 2010 та 2011 роках вона становить більше 40%, а в 2012 та 2013 роках дещо зменшується, але все одно складає більше 39%. Саме неефективна діяльність цих підприємств перебиває прибутки, які отримують інші 60% підприємств галузі (рис. 6).

Рис. 6. Динаміка питомої ваги збиткових підприємств харчової промисловості Одеської області, у % [2, с. 23; 3, с. 24]

Тому доцільно розглянути, за якими видами виробництва має місце одержання збитків. Аналіз фінансових результатів до оподаткування за видами харчової промисловості показує, що прибутки до оподаткування отримані по виробництву м'яса та м'ясних продуктів; переробленню та консервуванню риби, ракоподібних і молюсків; переробленню та консервуванню овочів і фруктів; виробництву напоїв. Всі інші види харчової промисловості за результатами діяльності 2012 та 2013 років отримали збитки (табл. 3).

Самі значні суми збитків склалися по виробництву олії та тваринних жирів – це 694,4 млн. грн. збитків у 2012 році та 262,7 млн. грн. у 2013 році. Зазначені суми збитків значно більші, ніж по галузі в цілому і вони перебивають прибутки, отримані іншими галузями харчової промисловості.

Також доцільно розглянути питому вагу збиткових підприємств за видами продукції та суми їх збитків.

Оцінюючи чистий фінансовий результат у 2013 році, можна стверджувати, що загальний чистий збиток складає 209,7 млн. грн. (табл. 4).

Таблиця 3

Аналіз фінансового результату до оподаткування за видами харчової промисловості Одеського регіону, млн. грн.*

Види харчових продуктів, напоїв	2012 р.	2013 р.
Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	- 556,7	- 127,7
Виробництво харчових продуктів:	- 668,4	- 236,9
виробництво м'яса та м'ясних продуктів	3,6	3,9
перероблення та консервування риби, ракоподібних і молюсків	0,8	7,6
перероблення та консервування овочів і фруктів	68,6	90,6
виробництво олії та тваринних жирів	- 694,4	- 262,7
виробництво молочних продуктів	- 10,6	- 5,9
виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, крохмалів та крохмальних продуктів	- 12,8	- 16,7
виробництво хліба, хлібобулочних і борошняних виробів	- 2,6	- 21,4
виробництво інших харчових продуктів	- 18,8	- 28,1
виробництво готових кормів для тварин	- 2,2	- 4,2
Виробництво напоїв	111,7	109,2

*Таблиця побудована за даними Головного управління статистики в Одеській області [2, с. 24; 3, с. 25]

Цей збиток сформований саме діяльністю підприємств по виробництву олії та тваринних жирів, сума збитку яких становить 287,2 млн. грн.,

Чистий прибуток (збиток) за видами виробництва харчової промисловості Одеського регіону у 2013 році, тис. грн.*

Види харчових продуктів, напоїв	Фінансовий результат (сальдо), тис. грн.	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток	
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, тис. грн.	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, тис. грн.
Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	-209733,5	60,1	262122,0	39,9	471855,5
Виробництво харчових продуктів:	-287393,9	60,8	128194,7	39,2	415588,6
виробництво м'яса та м'ясних продуктів	2535,5	66,7	7086,0	33,3	4550,5
перероблення та консервування риби, ракоподібних і молюсків	5359,8	66,7	9610,2	33,3	4250,4
перероблення та консервування овочів і фруктів	72735,7	77,8	75811,3	22,2	3075,6
виробництво олії та тваринних жирів	- 287205,9	56,3	14877,6	43,7	302083,5
виробництво молочних продуктів	- 6136,0	58,3	1454,0	41,7	7590,0
виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, крохмалів та крохмальних продуктів	-17692,9	62,0	4274,8	38,0	21967,7
виробництво хліба, хлібобулочних і борошняних виробів	-22715,1	60,0	4871,4	40,0	27586,5
виробництво інших харчових продуктів	-30012,2	57,9	10161,1	42,1	40173,3
виробництво готових кормів для тварин	-4262,8	30,0	48,3	70,0	4311,1
Виробництво напоїв	77660,4	57,5	133927,3	42,5	56266,9

*Таблиця побудована за даними Головного управління статистики в Одеській області [2, с. 25; 3, с. 26]

Таблиця 6

Рентабельність операційної діяльності підприємств за видами харчової промисловості Одеського регіону, %

Види харчових продуктів, напоїв	2005 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	3,7	3,4	2,4	- 0,9	2,0	4,0
у тому числі:						
виробництво харчових продуктів, напоїв	3,7	3,4	2,4	- 0,9	- 0,2	2,5
виробництво м'яса та м'ясних продуктів	1,7	-1,0	-0,1	1,1	1,5	2,2
виробництво рибних продуктів	20,9	21,5	15,1	11,6	15,4	18,2
перероблення та консервування овочів та фруктів	7,3	7,6	4,7	1,2	8,8	9,9
виробництво олії та тваринних жирів	3,3	0,9	-1,6	- 5,1	- 4,0	0,4
виробництво молочних продуктів та морозива	2,9	2,3	1,4	- 3,0	1,6	0,0
виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, крохмалю та крохмальних продуктів	0,2	0,1	2,2	0,9	0,9	0,4
виробництво готових кормів для тварин	3,4	-7,1	11,3	-3,5	- 4,8	- 8,0
виробництво інших харчових продуктів	5,2	3,5	1,7	- 9,4	-1,3	-2,5
виробництво хліба та хлібобулочних виробів	7,8	4,6	4,3	- 6,6	- 4,3	- 0,9
виробництво напоїв	0,5	1,6	4,6	5,9	9,2	8,4

*Таблиця побудована за даними Головного управління статистики в Одеській області [2, с. 24; 3, с. 27]

що перебиває прибутки інших видів виробництва. Також значні чисті збитки сформувались у виробництві молочних продуктів (- 6,1 млн. грн.), виробництві продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, крохмалів та крохмальних продуктів (-17,7 млн. грн.), виробництві хліба, хлібобулочних і борошняних виробів (-22,7 млн. грн.), виробництві інших харчових продуктів (-30,0 млн. грн.).

Аналіз рентабельності операційної діяльності підприємств харчової промисловості регіону показує збитковість багатьох видів виробництва. За трьома видами виробництва, що мають найбільшу вагу в обсягах реалізації (у виробництві олії та тваринних жирів; переробленні та консервуванні овочів та фруктів; виробництві напоїв) склались такі тенденції (табл. 5).

Так, по виробництву олії та тваринних жирів у 2010-2012 роках рентабельність операційної діяльності перетворюється на збитковість: відповідно -1,6%, - 5,1%, - 4,0%. У 2013 році рентабельність

операційної діяльності по виробництву олії та тваринних жирів становить 0,4%.

По переробленню та консервування овочів та фруктів рентабельність операційної діяльності знижується у продовж періоду дуже суттєво - з 7,3% у 2005 році до 1,2% у 2011 році, а в 2012 та 2013 роках підвищується до 8,8% та 9,9% відповідно.

По виробництву напоїв простежується тенденція підвищення рентабельності операційної діяльності з 0,5% у 2005 році до 9,2% у 2012 році та зниження до 8,4% у 2013 році.

Висновки і пропозиції щодо подальшого дослідження. Результати спостереження дозволяють зробити висновок про значне зниження виробництва продукції харчової промисловості Одеського регіону на протязі 2005-2013 років.

Зниження відбувається по виробництву хлібобулочних виробів, молока обробленого рідкого, овочів консервованих, вина виноградного та інших продуктів харчування. Також у 2013 році спостерігається

значне зниження виробництва олії та тваринних жирів, яке на протязі 2005-2012 років демонструвало позитивну динаміку.

Обсяги реалізованої продукції харчової промисловості Одеського регіону демонструють позитивну динаміку, але фінансові результати на протязі 2011-2013 років – це збитки. Майже 40% підприємств є збитковими.

Аналіз рентабельності операційної діяльності за видами харчової промисловості Одеського регіону показав збитковість багатьох видів виробництва. Значну частину збитків формують підприємства з виробництва олії та тваринних жирів.

Авторські спостереження дозволяють зробити висновок, що загальними причинами та факторами, що негативно впливали на роботу підприємств Одеської області, були:

- недостатність обігових коштів;
- обмеження доступу до кредитних ресурсів та висока їх вартість;
- зростання ціни на енергоносії;
- скорочення зовнішніх ринків і несприятлива кон'юнктура;
- проблеми з відшкодуванням податку на додану вартість;
- відсутність гнучкої державної тарифної політики тощо.

Провідний український дослідник Дейнеко Л.В. наголошує: «Найгострішими проблемами сьогоден-

ня у розвитку харчової промисловості є структурна розбалансованість галузі, посилення процесів міжгалузевої поляризації щодо забезпечення основними засобами та їхньої зношеності, цінові диспропорції на різну продукцію харчування, збиткова діяльність одних підприємств і стабільні обнадійливі економічні показники виробництва в інших» [4, с. 8].

У «Програмі соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2014» рік чітко зазначено, що проблемами розвитку Одеської області залишаються:

- збереження диспропорцій розвитку різних територій. Вищі темпи розвитку демонструють міста Одеської агломерації та приміські райони (Комінтернівський, Овідіопольський та Біляївський). У набагато гіршому стані перебувають північні райони області та сільські території;
- дотаційність місцевих бюджетів і відсутність у короткостроковій перспективі реальних можливостей для збільшення дохідної частини через розширення бази оподаткування, оскільки спостерігається падіння у більшості бюджетоутворюючих галузей економіки регіону;
- погіршення інвестиційної привабливості внаслідок складної внутрішньополітичної ситуації та недостатньо ефективної діяльності місцевої влади щодо залучення і утримання інвесторів [5, с. 15].

Список літератури:

1. Статистичний щорічник Одеської області за 2013 рік / За редакцією Т. В. Копилової. – Одеса: Головне управління статистики в Одеській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua>
2. Статистичний збірник «Харчова промисловість Одеської області» / За редакцією Т. В. Копилової. – Одеса: Головне управління статистики в Одеській області, 2012. – 48 с.
3. Статистичний збірник «Харчова промисловість Одеської області» / За редакцією Т. В. Копилової. – Одеса: Головне управління статистики в Одеській області, 2014. – 46 с.
4. Дейнеко Л. В. Харчова промисловість України: ефективність використання виробничих ресурсів і кадрового потенціалу / Л. В. Дейнеко, Е. І. Шелудько. – К.: ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України», 2013. – 120 с.
5. Програма соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2014 рік: Затв. рішенням Одеської обласної державної адміністрації № 363-VI від 28.12.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://oblrada.odessa.gov.ua/index.php?Itemid=185&catid=95&id=866:-----2012-&lang=ru&option=com_content&view=article

Кучеренко Е.В.

Одесский национальный экономический университет

ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ ОДЕССКОГО РЕГИОНА

Аннотация

Исследованы тенденции основных показателей деятельности предприятий пищевой промышленности Одесского региона. Установлено снижение производства по основным видам пищевых продуктов. Выявлено снижение производства на душу населения. Последние три года отрасль работает убыточно. Выявлена убыточность операционной деятельности по основным видам пищевых продуктов.

Ключевые слова: индексы производства, объем и структура реализации, финансовый результат до налогообложения, чистая прибыль, рентабельность операционной деятельности.

Kucherenko E.V.

Odessa National Economic University

ESTIMATION OF EFFICIENCY IN ENTERPRISES ACTIVITY OF FOOD INDUSTRY IN ODESSA REGION

Summary

Research the tendencies of main activity indicators of the food industry in Odessa region. Set reduction in the production of the main types of food products. A decrease in production per capita. Last three years industry works unprofitably. Identified the unprofitableness of operating activity on the basic types of food products.

Keywords: indexes of production, volume and structure of realization, financial result to taxation, net income, profitability of operating activity.

УДК 331.5.024.5

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ СИСТЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ ТА ОСОБЛИВОСТЕЙ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Лаушкін О.М.

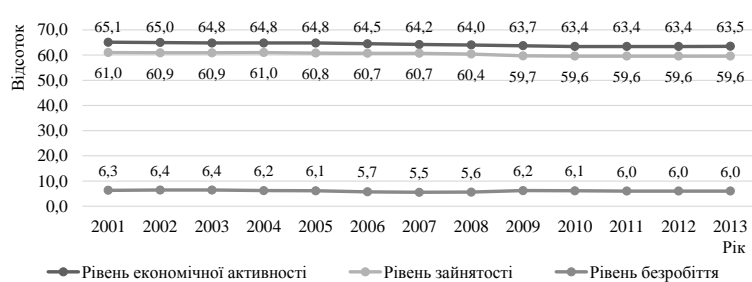
Донецький національний університет

У статті проводиться динамічний аналіз основних показників системи зайнятості та особливостей трансформаційних процесів в Україні та світі із використанням статистичних даних міжнародних організацій, національних статистичних бюро, науково-дослідних установ. Автором розглянуті показники економічної активності, зайнятості й безробіття, розподілу зайнятого населення за галузями економіки, продуктивності праці в економіці, здійснено їх аналітичне дослідження та зроблені висновки щодо поточного стану ринку праці й системи зайнятості. В результаті аналітичного дослідження часових рядів кількісних показників, що характеризують стан ринку праці й соціально-трудова відносин в Україні та світі було виявлено, що сучасна система зайнятості не забезпечує досягнення граничної продуктивності праці в економіці й не має ефективних вбудованих механізмів узгодження інтересів всіх учасників соціально-трудова відносин, про що свідчать високі значення показників безробіття, неформальної (прекарної) зайнятості, нижчий від загальносвітового обсяг випуску на одного працівника.

Ключові слова: зайнятість, трансформація, продуктивність праці, безробіття.

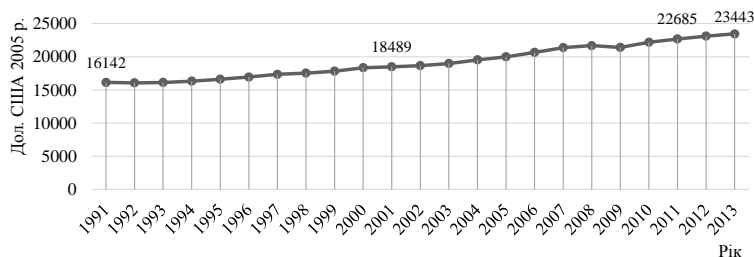
Постановка проблеми. Нова економіка, що прийшла на зміну індустріальній системі відтворення суспільного продукту, яка в розвинених країнах до початку 21 ст. вичерпала всі доступні резерви підвищення багатofакторної продуктивності, розкрила альтернативне джерело зростання макроекономічної ефективності й суспільного добробуту – нематеріальне знання – результат розумової діяльності людини, спрямованої на пізнання й творче перетворення навколишньої дійсності. Неможливість оцінки результативності пізнавальної діяльності з використанням *numéraire*, універсальної рахункової одиниці, зупиняла багатьох класиків економічної думки від визнання визначальної ролі нематеріального компонента в створенні цінності, що вторило загальному скептицизму науки щодо самої можливості аналітичного пізнання феномена нематеріального, трансцендентального простору знання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукову розробку теоретичних і прикладних проблем трансформації зайнятості значний внесок зробили вчені О. Амоша, С. Бандур [1], В. Геєць, О. Грішнова [2], В. Іноземцев, А. Колот [3], Е. Лібанова [4],

Рис. 1. Рівні економічної активності, зайнятості й безробіття у світі, % від чисельності населення відповідної соціально-демографічної групи (за методологією МОП), 2001-2013 рр.

Джерело: розроблено автором за даними [1]

Рис. 2. Продуктивність праці у світовій економіці, ВВП в розрахунку на 1 працівника (у міжн. дол. США 2005 р.), 1991-2013 рр.

Джерело: розроблено автором за даними [1]